

Một số giải pháp nâng cao khả năng sử dụng công nghệ thông tin để phát triển năng lực tự học cho sinh viên

Nguyễn Văn Thế*

*ThS, Khoa Tài chính ngân hàng, Trường ĐH Công Đoàn

Received: 27/05/2023; Accepted: 06/06/2023; Published: 07/07/2023

Abstract: *Self-study ability plays an extremely important role in the learning process of students, helping them to deeply understand, expand, consolidate and memorize knowledge, thereby being able to apply learned knowledge into solving new learning tasks. Information technology makes an important contribution to the development of students' self-study ability. The article focuses on clarifying the role of information technology in improving students' self-study ability and proposing some solutions to improve students' ability to use information technology in the learning process.*

Keywords: *Information technology, self-study ability*

1. Đặt vấn đề

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: “Về cách học, phải lấy tự học làm cốt”. Tự học đóng một vai trò rất quan trọng trên con đường học vấn của mỗi sinh viên, giúp sinh viên củng cố, phát triển kiến thức, rèn luyện kỹ năng, rèn luyện thói quen tích cực, chủ động trong học tập để đáp ứng nhu cầu, đòi hỏi học tập trong xã hội hiện đại. Chính vì vậy, tự học một năng lực cần bồi dưỡng, phát huy ngay trong chính bản thân sinh viên. Sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin không chỉ dẫn đến sự thay đổi có tính đột phá trong đời sống kinh tế - xã hội mà còn tác động lớn tới quá trình dạy và học, đặc biệt là tạo điều kiện cho người học phát triển năng lực tự học. Trong bài viết này, tác giả khái quát về năng lực tự học, phân tích vai trò của năng lực tự học và chỉ ra vai trò của công nghệ thông tin đối với việc phát triển năng lực tự học cho sinh viên, đề xuất một số giải pháp nâng cao năng lực sử dụng công nghệ thông tin cho sinh viên trong quá trình học tập.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Năng lực tự học và vai trò của năng lực tự học đối với sinh viên

Có nhiều quan niệm khác nhau về năng lực tự học, theo tác giả thì năng lực tự học là khả năng người học thực hiện các hoạt động tự học, được thể hiện qua việc chủ thể tự xác định đúng đắn động cơ học tập của mình, có khả năng quản lý việc học của mình, có thái độ tích cực trong các hoạt động để có thể tự làm việc, điều chỉnh hoạt động học tập và đánh giá kết quả học tập của chính mình.

Thực tế cho thấy rằng, năng lực tự học của mỗi

người quyết định sự thành công hay thất bại của học trên con đường học vấn.

Thứ nhất, năng lực tự học giúp sinh viên lĩnh hội tri thức một cách chủ động, tiếp thu kiến thức toàn diện trên nhiều lĩnh vực mà bản thân có nhu cầu học hỏi.

Khi học lên đại học, sinh viên không còn có sự kèm cặp sát sao từ gia đình như thời phổ thông. Do thời lượng nên trên lớp thầy cô cũng chỉ có thể cung cấp cho sinh viên phương pháp luận đúng đắn hay sự tiếp cận vấn đề, những kiến thức cốt lõi nhất, còn những kiến thức mở rộng, nâng cao phụ thuộc vào quá trình tự tìm hiểu của mỗi cá nhân. Nếu sinh viên có năng lực tự học thì họ sẽ luôn có ý thức tìm hiểu nội dung bài học trước khi lên lớp, chủ động ghi chép, chủ động đặt câu hỏi và tương tác với hệ thống câu hỏi của giảng viên, chủ động tìm kiếm các nguồn tài liệu khác để mở rộng thêm hiểu biết của mình về môn học, hoặc chủ động hệ thống hóa lại kiến thức ... bằng các cách học khác nhau, các hình thức và phương pháp khác nhau... Vậy là, nếu có phương pháp tự học đúng đắn thì sinh viên sẽ tự tích lũy được lượng kiến thức phong phú, luôn cập nhật những điều mới trong cuộc sống vốn thay đổi nhiều chiều, từ đó nâng cao năng lực hiểu biết, đạt được những kiến thức cần thiết, đáp ứng được yêu cầu của xã hội và mục tiêu đào tạo của nhà trường, đồng thời rèn luyện cho sinh viên sự chủ động sáng tạo, cần cù, kiên nhẫn.

Thứ hai, năng lực tự học giúp sinh viên năng động, sáng tạo

Khi sinh viên đã chủ động và tích cực tăng cường

tự học, thì cũng sẽ tích cực tương tác với các bài giảng trên lớp của giảng viên, sẽ hứng thú với các dự án học tập, say mê với thảo luận và tranh biện về các vấn đề, bản thân mà không bị gò ép sẽ tạo được sự thoải mái và tiếp thu kiến thức một cách hiệu quả. Tự học còn giúp sinh viên trở nên năng động, sáng tạo, không ỷ lại, không phụ thuộc vào người khác, từ đó biết tự bổ sung những khiếm khuyết của mình để tự hoàn thiện bản thân. Tự học giúp cho sinh viên có thể chủ động học tập suốt đời, khẳng định năng lực phẩm chất, sẽ không cảm thấy bị lạc hậu so với thời cuộc, thích ứng và bắt nhịp nhanh với những tình huống mới lạ mà cuộc sống hiện đại mang đến, kể cả những thách thức to lớn từ môi trường nghề nghiệp sau này.

2.2. Vai trò của công nghệ thông tin với việc phát triển năng lực tự học của sinh viên

Tự học là yếu tố quyết định chất lượng học tập, chất lượng đào tạo bởi nó phát huy tính tự giác, tính tích cực chiếm lĩnh tri thức của sinh viên. Do đó, phát triển năng lực tự học cho sinh viên là một việc có vị trí cần thiết trong các nhà trường đại học. Chỉ có tự học, tự bồi đắp tri thức bằng nhiều con đường, nhiều cách thức khác nhau mỗi sinh viên mới có thể bù đắp được những thiếu hụt tri thức khoa học về đời sống xã hội để từ đó có được sự tự tin trong cuộc sống, công việc bằng chính năng lực toàn diện của mình.

Công nghệ thông tin không chỉ giúp cho hoạt động của con người đạt hiệu quả hơn mà còn tham gia tích cực, trực tiếp trong việc tạo ra những con người năng lực hơn, trong đó có vai trò to lớn trong thúc đẩy phát triển năng lực tự học của sinh viên

Một là, công nghệ thông tin và đặc biệt là sự phát triển của internet mở ra một kho kiến thức vô cùng đa dạng và phong phú, giúp cho việc tìm hiểu kiến thức của sinh viên đơn giản hơn rất nhiều.

Nếu như trước đây, việc tiếp thu kiến thức của sinh viên được cung cấp từ sách vở và giảng viên thì hiện nay nguồn kiến thức đa dạng này được cung cấp trực tuyến qua kết nối internet. Công nghệ thông tin giúp sinh viên tiếp cận nhiều thông tin, thông tin đa chiều rất nhanh, rút ngắn mọi khoảng cách, thu hẹp mọi không gian, tiết kiệm về thời gian.

Sách điện tử ra đời, phát triển có nhiều ưu điểm về cập nhật thông tin và dung lượng thông tin, một thiết bị điện tử bằng một quyển sách mỏng có thể chứa một lượng thông tin bằng nhiều nghìn quyển sách in giấy. Công nghệ thông tin giúp kết nối các thư viện trong và ngoài nước để tạo điều kiện cho

người học có thể tiếp cận tiện lợi được kho tàng kiến thức khổng lồ của nhân loại. Ngoài ra, tri thức từ phổ thông tới học thuật đều có thể dễ dàng tìm kiếm, các máy tìm kiếm (search engines) như Google Search, Google Scholars, Google Books, các cơ sở dữ liệu học thuật như Scopus, các mạng xã hội học thuật như Academia, Resarch Gates ... Do thông tin phong phú, đa chiều nên tư duy độc lập của sinh viên phát triển, dẫn đến năng lực tự học cũng được phát triển.

Hai là, công nghệ thông tin tạo điều kiện cho mọi người có thể tự học ở mọi nơi, mọi lúc một cách thuận tiện, có thể tham gia thảo luận trong một tập thể mà mỗi người đang ở rất xa nhau, góp phần tạo ra xã hội học tập mà trong đó, mọi người có thể học tập suốt đời. Công nghệ thông tin giúp cho những người thầy giỏi có thể thay thế nhiều người thầy không giỏi, tiếp cận cùng lúc với nhiều học sinh ở nhiều nơi, bất kể khoảng cách xa, gần. Sự phát triển của công nghệ thông tin với các ưu thế nêu trên dẫn đến sự ra đời của các đại học “tự xa”, đại học “ảo”. Ta nói “ảo” là vì nó khác lạ so với mô hình đại học truyền thống chứ đúng ra nó vẫn là thực, cuộc sống thực, phương thức đào tạo thực, của thời đại công nghệ thông tin, mà chắc hẳn trong tương lai, mô hình này sẽ khá phổ biến trong đào tạo đại học.

Ba là, trong thời kỳ hội nhập quốc tế đòi hỏi sinh viên của mỗi quốc gia phải tiếp cận với thế giới, do sự giúp đỡ của tiến bộ công nghệ về dịch máy, dịch tự động, trực tiếp, cơ hội học tập trao đổi của sinh viên đã vượt qua ranh giới quốc gia bằng việc vượt qua rào cản về ngôn ngữ để đến với các nền văn hóa khác. Ngày nay, sinh viên từ các vùng địa lý khác nhau, có thể chia sẻ kiến thức của họ, thảo luận và tham gia thuận tiện mà không phải lo ngại về các rào cản nào qua các nền tảng trực tuyến.

Bốn là, ngày nay yêu cầu của các nhà tuyển dụng đối với người lao động được đặt ra ngày càng cao. Kiến thức chuyên ngành mà sinh viên được trang bị trong quá trình học tập tại đại học là điều kiện cần, tuy nhiên vẫn chưa phải là điều kiện đủ để làm hành trang cho sinh viên có thể bước ra giảng đường để tìm kiếm những công việc như mong muốn với mức thu nhập phù hợp. Khi mà yêu cầu của nhà tuyển dụng hiện nay ngày càng trở nên coi trọng và khắt khe hơn với các kĩ năng quan trọng về Word, Excel, Powerpoint,... đòi hỏi bắt buộc mỗi cá nhân phải tự hoàn thiện các kĩ năng mềm cho bản thân mình. Chính vì thế, bên cạnh việc sinh viên cần không ngừng trau dồi kiến thức chuyên môn, ngoại ngữ

thì còn phải quan tâm đến công nghệ thông tin có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Sinh viên sử dụng công nghệ trong lớp học sẽ thích ứng nhanh với việc sử dụng chúng khi đi làm.

2.3. Một số giải pháp nâng cao khả năng sử dụng công nghệ thông tin để phát triển năng lực tự học cho sinh viên

Thứ nhất, nâng cao nhận thức và trang bị tốt kiến thức công nghệ thông tin cho sinh viên

Ngay từ đầu năm thứ nhất, nhiều trường đại học đã tiến hành giảng dạy công nghệ thông tin cơ bản cho tất cả sinh viên với mong muốn cho sinh viên được hệ thống hóa lại những kiến thức về tin học được học tại trường phổ thông cũng như nâng dần mức độ chuyên sâu và kỹ năng giúp sinh viên có được công cụ hỗ trợ đắc lực cho quá trình học tập, nghiên cứu của mình với mong muốn khi tốt nghiệp ra trường, sinh viên không những vững kỹ năng chuyên ngành mà còn thông thạo tin học và ngoại ngữ. Tuy nhiên, vẫn còn tồn tại những hạn chế, một số sinh viên chưa có sự chuẩn bị chu đáo cho việc học tin học, hoạt động thực hành còn mang tính đối phó, có tư tưởng ỷ lại, vẫn còn hiện tượng trốn học, lơ là trong việc học tập trên lớp, đăng ký lớp học nhưng không đi học hoặc đi học không đều. Vì vậy cần nâng cao nhận thức cho sinh viên, để họ ý thức được rằng việc sử dụng máy tính, ứng dụng các phần mềm văn phòng và sử dụng Internet thành thạo sẽ là một công cụ hữu hiệu phục vụ không chỉ cho học tập, nghiên cứu mà cho cả cuộc sống hàng ngày của các bạn, là chìa khóa mở ra nhiều cơ hội trong thời đại hiện nay.

Cần có thêm môn học giúp sinh viên của tất cả các chuyên ngành có thể tiếp xúc với môi trường công nghệ thông tin ngay từ khi mới nhập học. Các sinh viên cần được trang bị đầy đủ kỹ năng và kiến thức để có thể sử dụng trong mọi hoạt động học tập ở trường đại học như: Sử dụng máy tính căn bản và khả năng viết báo cáo học tập bằng máy tính, truy cập, trao đổi thông tin thông qua các dịch vụ thông tin của trường, khai thác các dịch vụ trên internet để hỗ trợ học tập.

Thứ hai, cần xây dựng hạ tầng mạng công nghệ thông tin. Hệ thống mạng của nhiều trường đại học hiện nay đã đáp ứng tốt nhu cầu sử dụng máy tính, truy cập Internet và một số dịch vụ thông tin cơ bản. Tuy nhiên, nếu so với nhu cầu, các trang thiết bị hiện tại mới chỉ đáp ứng được nhu cầu của cán bộ, đối tượng tham gia giảng dạy mà chưa đáp ứng được nhu cầu của các sinh viên, đối tượng tham gia học tập. Tại

các trường đại học, hầu như mới chỉ dừng lại ở việc đầu tư một số phòng máy tính truy cập Internet mà chưa đáp ứng việc sử dụng công nghệ thông tin cho việc học tập. Do vậy, nếu có nhu cầu, các sinh viên phải tự trang bị máy tính cũng như kết nối ADSL. Việc nâng cao hơn nữa khả năng đáp ứng của mạng máy tính trong các trường đại học là điều cần thiết để hỗ trợ sinh viên sử dụng công nghệ thông tin trong học tập. Ngoài giờ học trên giảng đường, sinh viên cũng cần được sử dụng một số phòng máy tính mà tại đó, họ có thể thực hiện các bài tập cũng như các hoạt động học tập theo nhóm.

Ba là, xây dựng hệ thống dịch vụ công nghệ thông tin, trong môi trường đại học, các hệ thống dịch vụ công nghệ thông tin đóng vai trò hết sức quan trọng để đưa các thông tin đến người học một cách nhanh nhất, không tạo ra «thời gian chết» làm ảnh hưởng tới thời gian dành cho nghiên cứu, sáng tạo. Hiện nay, chúng ta mới chỉ triển khai được một số dịch vụ đơn giản như e-mail, tin tức nội bộ hoặc một số thông tin quản lý đào tạo dành cho sinh viên. Các trường đại học cần tập trung đầu tư nhiều hơn nữa để triển khai một số hệ thống dịch vụ thông tin quan trọng như: Hệ thống thông tin hành chính điện tử; hệ thống thông tin quản lý đào tạo; hệ thống thông tin trợ giúp học tập.

3. Kết luận

Có thể thấy, tự học có vai trò quan trọng đối với sinh viên không chỉ trong quá trình học tập mà trong suốt quá trình làm việc sau này, nên nâng cao năng lực tự học là vấn đề quan trọng, cấp thiết. Cần phát huy tốt tính tự học của sinh viên mới có thể nâng cao được trình độ, kiến thức, hoàn thiện phẩm chất nhân cách của sinh viên, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của mục tiêu phát triển con người trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại và hội nhập quốc tế. Trong thời đại 4.0, sinh viên cần biết tận dụng tối đa các lợi thế của công nghệ thông tin để tự học, tự hoàn thiện bản thân.

Tài liệu tham khảo

1. Ban chấp hành Trung ương, *Nghị quyết số 29 - NQ/TW ngày 14 - 3 - 2013 về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo.*
2. Nguyễn Hiến Lê, *Tự học - một nhu cầu của thời đại*, 2007, Nxb Văn hoá - Thông tin
3. Nguyễn Cảnh Toàn (chủ biên), *Quá trình dạy - tự học*, 2002, NXB Giáo dục.
4. Vai trò của Công nghệ thông tin đối với xã hội như thế nào? (nganhcongnghehthongtin.edu.vn)